مقاله خودآموزی

بر اساس مصوبه اداره کل آموزش مداوم جامعه پزشکی وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی به همکاران محترم پزشکی عمومی، متخصصین پزشکی قانونی، و روانپزشکی که به بیش از ۷۰٪ سؤالات پاسخ صحیح دهند ۱/۵ امتیاز بازآموزی تعلق می‌گیرد.

مراحل اساسی در بررسی صحنه جرم و نقش روانشناسان

دکتر سید محمود میرزمانی*

* دکترای تخصصی روانشناسی بالینی، عضو هیأت علمی دانشگاه علوم پزشکی بقیه¨ ا... (عج)، مرکز تحقیقات علوم رفتاری

چکیده

مقدمه: متون مرتبط با روانشناسی و قانون بر نقش روانشناسی در بررسی صحنه جرم به ویژه در رابطه با شاهلان صحنه جرم تأکید دارند و هدف از این مطالعه بررسی علمی مراحل رسیدگی به صحنه جرم است.

بحث: در بررسی صحنه جرم چند مرحله اساسی وجود دارد که باید مورد توجه مجریان قانون قرار گیرد. با مرور منابع و مقالات انجام شده این مراحل عبارتند از: واکنش (Reaction)، محافظت (Security)، تجسس (Search)، تجزیه و تحلیل، و مرحله پایانی.

نتیجه گیری: مطالعه منابع مختلف نشـان داد که کار بررسـی صحنه جرم یک کار گروهی اسـت که باید به صورت هماهنگ و توسط یک گروه تخصصی انجام شود. در بسیاری از این مراحل روانشناسان می‌توانند نقش برجسته ای داشته باشند. این مقاله ضمن توضیح مراحل پنج‌گانه فوق به نقش روانشناسان در این مراحل و نقش آنان در بررسی صحنه جرم خواهد پرداخت.

واژگان کلیدی: صحنه جرم ، روانشناسی، واکنش، تجسس، محافظت، تجزیه و تحلیل

وصول مقاله: ۱۳۸۳/۱۲/۶ پذیرش مقاله: ۱۳۸۵/۱۰/۱۶

نویسنده مسئول: تهران - میدان ونک - خیابان ملاصدرا - بیمارستان بقیه¨ ا... (عج) mirzamani2003@yahoo.com

مقدمه

آیا بازپرس در صحنه تنها اسـت؟ پاسـخ به این سوال از یک نظر مثبت است و از نظر دیگر منفی. به عبارت دیگر بازپرس یا قاضی پرونده تنها اسـت، زیرا اوست که سـرانجام باید قضاوت کند و حکم نهایی را صادر کند. از طرف دیگر او تنها نیسـت زیـرا می‌تواند از تخصص‌های مختلف استفاده کند. آیا صحیح است در عصر تکنولوژی که کارها حتی در بین مجرمین به صورت تخصصی و گروهی انجام می‌شود. بازپرس‌ها و نیروهـای پلیس به طور انفـرادی کار کنند و از همکاری متخصصین برخوردار نباشـند؟ به هرحال به نظر می‌رسـد بازپـرس ها و نیروهای پلیـس در صحنه جرم تنها نیسـتند و کار آنان حتمـاً باید به صورت گروهی انجام شـود، در غیر اینصورت در مقابل گروه‌های مجرمین که هریـک در یک بخش خاصـی از کار خود متخصـص و صاحب تجربه هستند، کاری از پیش نخواهند برد. گروه‌های مجرمین نه تنها مجهز به آخرین ابزار و وسایل پیشرفته هستند بلکه گاهی در کارهای مجرمانه خود از علومی مثل روانشناسـی نیز بهره برداری می‌کنند. به طور کلی به نظر می‌رسـد روانشناسی در ابعاد مختلفی می‌تواند مؤثر باشد که به برخی از آنها اشاره می شود.

۱ - پیشگیری از وقوع جرم

چه آموزش‌هایی لازم اسـت تا مجرمین کمتری داشـته باشـیم؟ بهتریـن شـیوه‌های تعلیـم و تربیت بـرای جلوگیری از توسـعه جرم چیست؟ عوامل مؤثر بر افزایش یا کاهش وقوع جرم چیست؟

[Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-13]

۲ - کشف جرم

کشف واقعیت از طریق شهود، نجات یافتگان واقعه و افراد مظنون. بررسی ویژگی های شخصیتی یک مجرم، انگیزه مجرم و علل احتمالی وقوع جرم.

۳ - تعقیب و مجازات مجرم

مجرم کی باید مجازات شود؟ تناسب مجازات با جرم چگونه باشد؟

۴ - صحنه جرم

آیا پس از وقوع جرم روانشناسان می توانند در صحنه جرم حاضر شوند؟ نقش روانشناسی و روانشناسان در صحنه جرم چیست؟

متون مرتبط با روانشناسی و قانون بر این نکته تأکید دارند که نقش روانشناسی در بررسی صحنه جرم بخصوص در رابطه با شاهدان صحنه جرم بسیار مؤثر و مهم است و روز به روز اهمیت آن آشکارتر می شود (۲، ۱). این موضوعی است که در این مقاله در مورد آن بحث خواهد شد.

بحث

نقش روانشناسی و روانشناسان در صحنه جرم

در بررسی صحنه جرم پنج مرحله اساسی می توان درنظر گرفت:

مرحله اول: واکنش (Reaction)

این مرحله خود دارای مراحل فرعی دیگری است که به طور مختصر عبارتند از:

۱ - آمادگی:

تحقیقات مربوط به جرایم مهم نمی‌تواند بطور مؤثر دنبال شود مگر اینکه آمادگی لازم قبل از رسیدن گزارش مربوط به ارتکاب جرم ایجاد شده باشد. از آنجاکه حفاظت از مدارک و کشف جرم باید بلافاصله پس از وقوع جرم آغاز شود، وجود آمادگی قبلی و حفظ این آمادگی موضوعی مهم و اساسی است.

۲ - تجهیزات تجسسی:

الف) امکانات و تجهیزات حفظ صحنه: تجهیزات و امکانات لازم برای حفظ صحنه جرم باید مهیا شده باشد. این تجهیزات می‌تواند شامل وسایلی از این قبیل باشد: نوارهایی برای حفظ صحنه جرم، وسایلی برای حفظ صحنه از بارندگی (مثل ورقه‌های پلاستیکی بزرگ). در صورت لزوم رد پا یا اثرات لاستیک وسایل نقلیه نیز باید از عوامل طبیعی و آب و هوایی حفظ شود.

ب) تجهیزات و لوازم مستندسازی صحنه: قبل از دریافت هر گونه گزارش از جرم و جنایت وسایل لازم برای مستند سازی صحنه باید بلامانع و بدون واسطه در دسترس بازپرس‌ها قرار داشته باشد. وسایل و تجهیزات می‌تواند شامل این موارد باشد: لوازم سلمانی، کاغذ، خودکار و مداد، وسایل اندازه‌گیری (مثل خط‌کش‌های کوچک و متر بلند برای اندازه‌گیری‌های صحنه جرم)، پرچم و دیگر وسایل علامت گذاری برای صحنه جرم در فضای باز، لوازم عکس برداری (دوربین ۳۵ میلی متری، دستگاه فلاش و فیلم) و نورافکن دستی و تجهیزات و لوازم باز یافت (Recovery) مدارک. کیف حاوی وسایل بازیافت مدارک برای تحقیقات باید شامل وسایل کافی و مناسب باشد (لوله آزمایش، بطری، کیف و کاغذ و پلاستیک، جعبه، دستکش پلاستیکی، باند پلاستیکی، موچین، مواد لازم برای احیای هر گونه رد یا اثر و چاپ اثرات و سرنگ).

به علاوه همه لوازم و خودروهایی که به منظور حمل و نقل بازپرس‌ها و تجهیزات به صحنه استفاده می‌شوند باید به خوبی نگهداری شوند به طوریکه در تمام طول مدت شبانه روز آماده ارایه خدمات باشند.

هر چند معمولاً لباس متحدالشکل مناسب برای کار تجسس در صحنه در دسترس می‌باشد ولی معمولاً لباس‌هایی که در این شرایط فرد در آن راحت است و در حین عمل آسیب نمی‌بیند کافی است مگر در صحنه‌ای که در آن عوامل بیولوژیکی یا مواد سمی وجود داشته باشد یا اینکه مه صحنه را فرا گرفته باشد. بازپرس‌ها باید لباس‌های محافظت کننده مخصوص بپوشند. در صحنه‌های جنایی بزرگ که در آن چند گروه بازپرسی در رابطه با آن مشغول به کار باشند و بازپرس ها باهم آشنایی نداشته باشند (مثل آدم ربایی توسط قاچاقچیان حرفه‌ای یا یک قاتل معروف) در این صورت نیز برای کنترل افراد، باید لباس‌های مشخصی پوشید.

ضمناً همیشه باید پروژکتورهای دستی قابل حمل (باطری دار یا مجهز به ژنراتور) بطور تمام وقت در اختیار بازپرس ها قرار داشته باشد تا در صحنه‌هایی که مخصوصاً در فضای باز اتفاق می‌افتد، استفاده شود.

۳ - سازماندهی واکنش‌ها:

در جرایم مهم چندین بازپرس باید موضوع را پی‌گیری کنند. در این شرایط بازپرس ها می‌توانند به چند دسته تقسیم شوند: حداقل یک نفر برای کنترل اوضاع، یک نفر برای مصاحبه با بازماندگان جنایت و حداقل یک نفر اختصاصاً به مصاحبه و نگهداری و هدایت یا دستگیری افراد مشکوک بپردازد. بدیهی است تا اتمام مراحل بازپرسی و تجسس، باید افراد مشکوک و قربانیان از هم دور نگه داشته شوند. لازم به ذکر است که مصاحبه با افراد، به خصوص افراد مورد سوءظن به شکل خاصی باید صورت گیرد. البته مصاحبه با قربانیان نیز از زوایای دیگر دارای اهمیت است. چرا که فرد مصاحبه کننده در عین حال که سعی دارد سرنخ‌هایی را بدست آورد باید سعی کند به آنها دلداری بدهد؛ از طرفی با جلب اعتماد افراد در زمان مصاحبه به نکات ریز و درشتی که در آن شرایط مطرح می‌شود توجه نماید و سر انجام

[Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-13]

به احساسات آنها که گاهی بر زبان جاری نیست بلکه بر چهره نقش می‌بندد توجه خاص مبذول کند و این کاری است که از روانشناسان با تجربه ساخته است. البته هیچ منافاتی ندارد که یک بازپرس با تجربه پس از کسب آموزش‌های لازم در عین حال یک روانشناس نیز باشد. در مصاحبه باید سعی نمود آنچه را که شهود مطرح می‌کنند یادداشت شود. سؤالات باید عاری از هر گونه اطلاعات و القای واقعه به صورتی خاص باشد. حتی در این صورت نیز گاهی شهود مجرم را به گونه‌ای تشریح می‌کنند که بیشتر منطبق بر تصورات آنها از مجرم است تا آنچه که در صحنه دیده‌اند. گاهی افراد با لباس فرم پلیس سعی می‌کنند از قربانیان که در حالت شوک هستند اطلاعاتی کسب کنند که احساسات آنان را جریحه‌دار می‌کند. این کار معمولاً از کسانی سر می‌زند که هیچگونه اطلاعات روان شناختی ندارند.

در بدو ورود به صحنه یک سلسله اقدامات معین در همان لحظات اول باید صورت گیرد تا شرایط و صحنه جرم تحت کنترل در آید.

- لازم است زمان، تاریخ و شرایط جوی (آب و هوا) یادداشت شود. این کار باید در همان لحظه ورود توسط بازپرس صورت گیرد. این نکات به ظاهر کوچک ممکن است پس از هفته‌ها یا ماه‌ها بعد، زمانی که فرد مظنونی مورد بررسی قرار می‌گیرد، بسیار مهم باشد. یا هنگامی‌که در دادگاه وقایع به دنبال هم مورد بررسی قرار می‌گیرد تمام این نکات ریز می‌تواند مورد استفاده قرار گیرد.

- بازپرس لازم است یک مشاهده اولیه از صحنه جرم داشته باشد و خطرات احتمالی را مورد بررسی قرار دهد.

باید یک ارزیابی سریع از شرایط صحنه به عمل آید تا خطرات احتمالی بالقوه برای بازپرس و دیگران مشخص شود. این خطرات ممکن است از جانب افراد پشت صحنه، مشکلات جوی، مواد یا گازهای سمی، زلزله، برق‌گرفتگی، آتش، گیاهان یا حیوانات خطرناک و غیره باشد.

- افراد مظنون، آسیب دیدگان و شاهدان در صورت امکان بلافاصله در زمان حضور در صحنه باید مورد شناسایی قرار گیرند و برای هر کدام اقدام مناسبی صورت گیرد. حتی شهود نیز باید از هم جدا شده و مورد مصاحبه قرار گیرند.

- تمام افراد پلیس حاضر در صحنه باید مورد شناسایی قرار گیرند. اگر بیش از یک ارگان (نیروهای امنیتی) در صحنه حضور دارند باید مشخص باشد که کدام بر دیگری ارجحیت و برتری دارد و مسئولیت بر عهده چه گروهی است.

برای آسیب دیدگان و بیماران در صحنه جرم حتماً کمک‌های پزشکی و درمانی لازم فراهم شود، هر چند حفظ مدارک و سرنخ‌ها نیز از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

به هر حال برای ارایه واکنش مناسب به جرم و جنایت و تجزیه تحلیل صحنه جرم باید از قبل آماده بود. در واقع این مرحله قبل از دریافت گزارش جرم آغاز گردیده است. همیشه مجرم خود را یک قدم جلوتر از مجریان قانون می‌داند. زیرا زمان و مکان و نوع جرم را خود تعیین می‌کند و لذا مجریان قانون بایستی همواره سعی کنند تا با به کارگیری امکانات و برخورداری از آموزش‌های کافی جهت مقابله با هر گونه جرم و جنایت در هر مکان و هر زمان آمادگی داشته باشند. پس از وقوع جرم و به محض رسیدن به صحنه جرم اقداماتی باید به سرعت انجام شود. اقداماتی از قبیل: ثبت مکان، زمان و تاریخ وقوع جرم. وضعیت و شرایط جوی و محیطی، مشاهده دقیق صحنه، شناسایی افراد مظنون، آسیب دیدگان و شاهدان.

زمانی که بحث عوامل انسانی و ارتباط با آنان مطرح می‌شود، روانشناسان می‌توانند مفید واقع شوند مثلاً در اقداماتی مثل جمع آوری اطلاعات از کسانی که مشکوک به نظر می‌رسند، یا کسانی که قربانی یک جنایت شده‌اند و همچنین کسانی که شاهد جرم بوده‌اند. البته در رابطه با شاهد باید متذکر شد که پیشداوری‌های افراد ممکن است بر شهادت آنان اثر بگذارد یا مثلاً به دنبال توجه آنان به سلاح و یا اتفاقاتی که ناگهان صورت می‌گیرد چهره مجرم و سایر نکات مهم به گونه دیگری در ذهن شاهد شکل بگیرد. گاهی نحوه سؤال کردن و بازپرسی از شاهدان عینی بر میزان اطمینان شاهدان بر مشاهدات خود اثر می‌گذارد. تحقیقات زیادی در این رابطه انجام شده است، مثلاً shaw در پژوهشی پیرامون افزایش ضریب اطمینان شاهدان عینی در اثر بازپرسی‌های پس از وقوع جرم، نشان داده است که نحوه سؤال کردن پلیس از شاهدان ممکن است باعث عدم اعتماد آنان به مشاهدات خود و عدم بیان آنها در هنگام شهادت در دادگاه شود (۳). البته باید تاکید کرد افراد در رابطه با شهادت و یادآوری آنچه که دیده‌اند با هم تفاوت دارند. در این زمینه نیز پژوهش‌هایی صورت گرفته است. از جمله می‌توان به پژوهشی اشاره کرد که توسط Berger و Harringer انجام شده است. تحقیقات در این زمینه نشان داده است که افراد مختلف در میزان دقت و اعتماد به صحت آنچه که مشاهده کرده‌اند با هم متفاوت هستند(۴). از نکات قابل توجه در صحنه جرم تمرکز و توجه شاهدان عینی است. گاهی اشیاء و یا حوادثی باعث می‌شود تا توجه شاهدان به صحنه جرم کاهش یابد و لذا این موضوع باعث می‌شود تا شاهد عینی بعد از حادثه از یاد آوری نکات مهمی عاجز باشد یا حتی صحنه به گونه دیگری ترسیم شود. برای نمونه گاهی قابل رویت بودن سلاح در صحنه جرم باعث وحشت زدگی و تمرکز توجه شاهدان بر سلاح می‌شود، به گونه‌ای که شاهدان دیگر نمی‌توانند چهره مجرم را به یاد آورند، یا در این رابطه به پیشداوری‌ها و حدس و گمان متوسل می‌شوند. در این زمینه می‌توان به تحقیقی اشاره کرد که توسط Kramer ، Buckhat و Eugenio در مورد رابطه برانگیختگی و تمرکز بر اسلحه و حافظه شاهدان عینی انجام شده است(۵). در روانشناسی، فعالیت‌های زیادی به منظور کشف شخصیت افراد مجرم به عمل آمده است. با این اقدامات ممکن است نتوان مجرم را شناسایی کرد ولی با بررسی ویژگی‌های شخصیتی می‌توان تیپ شخصیتی فردی را که به احتمال زیاد مرتکب جرم خاصی شده است را تعیین کرد. Douglas ، Ressler ، Burgess و Hartman در پژوهشی اهمیت ترسیم نیم‌رخ شخصیتی را به عنوان ابزاری مؤثر در

[Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-13]

بررسی‌های قضایی مورد بررسی و تأکید قرار داده‌اند.

مرحله دوم: حفاظت

صحنه جرم باید با اســتفاده از وســایل لازم بسته شود و توسط افــراد پلیس (بــا لباس فرم) تا اتمــام کار و تحویل محــل به مالک آن محافظــت شــود. این حفاظت شــامل حفاظت صحنــه از عوامل جــوی (مثــل بارندگی، یا از بیــن رفتن جای چرخ وســایل نقلیه به مــرور زمــان)، حیوانات، و عوامــل غیر طبیعی (مثــل آبی که آتش نشانان اســتفاده می‌کنند). مراقبت از افراد مظنون (که فرار نکنند)، محافظت از بازماندگان و شهود، محافظت صحنه در برابر بازدید افراد و مقامات (که معمولاً از بازدید افراد غیر مرتبط جلوگیری شــود و یا حداقل از آسیب‌رســاندن به صحنه جرم توسط آنها جلوگیری نمود) گاهی خود بازپرس‌ها صحنه جرم را با آوردن وســایل مختلف تغییر می‌دهند. باید ســعی شود حتی المقدور از آوردن وسایل غیرضروری خودداری شــود. باید تنها یک راه ورودی را به صحنه جرم باز باشد که آن هم به شــدت مراقبت شــود.

مرحله سوم: تجسس

- آمادگی برای تجسس

همانگونــه کــه قبلاً یاد آوری شــد لازم اســت مصاحبــه اولیه با کســانی که اطلاعاتی دارند ترتیب داده شود. در این زمینه روانشناسان آموزش‌های خوبی را می‌توانند ارایه دهند. مصاحبه‌های اولیه، اطلاعاتی را به دست می‌دهند تا بازپرس بتواند کارش را شروع کند.

انــواع مصاحبه: ۱- مصاحبه با ســاختار ۲- مصاحبه بی ســاختار ۳- ترکیبی از این دو نوع.

در مصاحبه با ســاختار سؤالات مشخص است و بر اساس موارد و ابهامات خاصی از قبل تعیین شده است.

در مصاحبه بی ســاختار سؤالات مشخص نیست و بر اساس موارد و ابهاماتی که در حین مصاحبه مطرح می‌شود تعیین می‌شود. سؤالات می‌تواند باز یا بســته باشــد. در ســؤالات باز ســؤال کلی است و پاسخ تشــریحی است و خود پاسخگو بر اســاس تفکر و اطلاعات خود به آن پاسخ می‌دهد. در سؤالات بسته سؤال مشخص و پاسخ بصورت خلاصه و معین (بصورت بلی – خیر، یا پاسخ‌های چند جوابی) ارایه می‌گردد.

در مصاحبــه بــه نکاتی باید توجه کرد برخــی از این نکات از این قرارند:

۱ - مصاحبــه کننده باید به آنچه می‌بیند نیــز توجه کند. گاهی چشمان فرد چیزی را می‌گوید که زبان او نمی‌گوید یا زبان چیز دیگری را می‌گوید.

۲ - مصاحبه کننده باید به احساسات و عواطف توجه کند. گاهی عواطف و احساســات فرد با آنچه که بیان می‌دارد هماهنگ نیست. این موضوع بســیار اهمیت دارد. چرا موضوع غم‌انگیزی مطرح می‌شود ولی چهره چندان غمگین نیست یا برعکس.

۳ - به چهره و رنگ رخسار فرد توجه شود.

۴ - بــه تأکیــدات فرد بر بیان بعضی از مســائل توجه شــود. چرا او اصــرار دارد مطلبی خاص را به گونه‌ای مطــرح کند. چرا می‌خواهد مصاحبــه کننده به موضوعی خاص توجه کند یا برعکس چرا موضوعی را خیلی خلاصه بیان می‌دارد و سعی می‌کند از کنار آن رد شود.

۵ - آیا مصاحبه شونده مضطرب است؟ اگر بلی چرا؟ در چه مواقعی و در برابر چه پرسش‌هایی اضطراب او افزایش یا کاهش می‌یابد.

۶ - شرایط مصاحبه باید توسط مصاحبه کننده تعیین شود. گاهی مصاحبــه باید بطور انفرادی صورت گیــرد، و گاهی باید در حضور فرد دیگر یا به صورت گروهی.

۷ - مــوارد زیاد دیگری نیز در مصاحبه باید در نظر گرفته شــود. یکــی از موارد مهم، میزان صداقت یا دروغگویی فرد در ضمن مصاحبه اســت. در روانشناسی ابزار و تست‌های روانشــناختی خاصی برای این منظور تهیه شــده اســت. لازم به یاد آوری است که با توجه به ساخت بســیاری از ابزارآلات مربوط به آزمایشــگاه‌های روانشناختی در داخل کشــور، مطمئناً دستگاه دروغ سنج در ایران قابل ساخت است. ولی به دلیل عدم تقاضا تا کنون اقدامی برای تهیه آن صورت نگرفته است.

باید از تمام صحنه جرم عکس برداری شود. در همان ابتدای کار و قبل از هرگونه تغییر صحنه جرم باید عکس برداری کامل انجام شود.

لازم اســت نحوه تجسس مشخص شــود. تجسس در صحنه جرم می‌توانــد به ترتیب روی یک خط صاف یا شــکل دایره‌ای و روش‌های گوناگون دیگر صورت گیرد.

- اقدام برای تجســس: کار تجســس مطابق بــا یکی از روش‌های فوق‌الذکر آغاز می‌شــود. توجه خاصی باید بــرای یافتن هر گونه اثری مبذول شــود. هر مدرک کوچک مثل مــو، ناخن و لکه باید مورد توجه قرار گیرد.

- کروکی: در زمان تجسس باید کروکی محل تهیه شود.

مرحله چهارم: تجزیه و تحلیل

در این مرحلــه باید به تجزیه و تحلیل صحنه جرم پرداخت. بهتر اســت ایــن کار بصورت گروهی انجام شــود. البته مانعــی ندارد که هر کــس از قبل تجزیه و تحلیلی آماده کرده باشــد. در این زمینه یکی از مهم‌ترین سؤالات این است که چه کسی و با چه انگیزه‌ای مرتکب جرم شــده است. در این زمینه نیز روانشناسان با در نظر گرفتن ویژگی‌های شــخصیتی مجرم احتمالی و انگیزه‌های او می‌توانند کمک شــایانی به مسئولین قضایی بنمایند.

مرحله پنجم (مرحله پایانی)

در ایــن مرحلــه مدارک موجود در صحنه جمــع آوری و به محل مناسبی منتقل می‌شــود. تجهیزاتی که به صحنه آورده شده بود جمع آوری و منتقل می‌شود. در این مرحله اگر نیاز باشد صحنه جرم همچنان

[Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-13]

محافظت می‌شود یا در نهایت صحنه جرم به حال اولیه باز می‌گردد.

نتیجه گیری

کار بررسی صحنه جرم یک کار گروهی است که باید به صورت هماهنگ و توسط یک تیم تخصصی انجام شود. در این تیم تخصصی روانشناسان می توانند نقش مهمی را بر عهده بگیرند. پیشنهاد می‌شود حضور روانشناسان در این نوع کارهای گروهی و مداخلات ضروری بصورت عملی و در یکی از شهرها بطور آزمایشی مورد بررسی قرار گیرد.

References

1- Brooks - Gordon B, Freeman M. Law and Psychology, carrent legal issues. Oxford University Press, 2006; p: 22.

2- Greene E, Heilborn K, Fortune W.H, Nietzel MT. Wrighsman's Psychology and the Legal System. 6th ed. Wadsworth Publishing, 2006: 5-16.

3- Shaw JS. Increased in eyewitness confidence resulting from postevent questioning. Journal of Experimental Psychology. Applied, 1996: 2(2): 126-146.

4- Berger JD, Herringer LG. Individual differences in eyewitness recall accuracy. Journal of Social Psychology. 1991: 131 (6): 807- 813.

5- Kramer TH, Buckhout, R., Eugenio P. Weapon focus, arousal and eyewitness memory. Journal of Law and Human Behavior, 1990: 14(2): 167-184.

6- Douglas JE, Ressler RK, Burgess AW, Hartman CR. Criminal profiling from crime scene analysis. Behavioral Sciences and the Law, 1986: 4(4): 401- 421.

[Downloaded from sjfm.ir on 2026-11-13]